Územní studie veřejného prostranství - „Smetanovy sady Jeseník“

GENERÁLNÍ PROJEKTANT

City Upgrade s.r.o.
Dukovany 221
675 56 Dukovany

http://cityupgrade.cz
architekti@cityupgrade.cz
+420 724 728 003

ZODPOVĚDNÝ PROJEKTANT

Ing. arch. Lucie Kadrmanová Chytilová
Školská 12, Praha - Nové Město 110 00
Autorizace: ČKA 04 165

AUTOR

architekti City Upgrade s.r.o.
Ing. arch. Lucie Kadrmanová Chytilová,
Ing. arch. Ivo Pavlík,
Ing. arch. Vratislav Ansorge

FORMÁT VÝKRESU	MĚŘÍTKO
A3	-

PROJEKTANT ČÁSTI

Ing. arch. Lucie Kadrmanová Chytilová,
Ing. arch. Sara Al-Wahaishiová

INVESTOR

Statutární město Jeseník,
Masarykovo nám. 167/1,
790 01 Jeseník

NÁZEV VÝKRESU

TEXTOVÁ ČÁST

STUPEŇ	ČÁST	ČÍS./ REV.
ÚS	**1_01**	**-**

Územní studie veřejného prostranství - “Smetanovy sady Jeseník”

1.1 Analytická část **1**
Stávající stav 1
Prameny v rámci řešeného území 1
Pomníky a jiné objekty v rámci řešeného území 2
Historie 3
Dolní část parku 4
Horní část parku 4
Novodobá historie 5
Vyhodnocení podkladů a záměrů v území 6
Vyhodnocení územně plánovací dokumentace 6
Komentář k plánovaným záměrům v území 6
Průzkumy a rozbory 8
Návaznost území na okolí 8
Prostorové, funkční a provozní vztahy území k okolí 8
Problémy a nedostatky území 9
Průzkum veřejnosti 10
Anketa 10
Rozhovory v území 10
Majetkoprávní vztahy 11
Současný stav 11
Doporučení 12

1.2 Širší vztahy **12**
Systém veřejných prostranství 12
Charakter a význam ve struktuře sídla 12
Zelená infrastruktura (J.A.Šturma) 13
Význačné krajinné rysy území 13
Význačné úseky krajiny 13
plochy 13
linie 14

AUTOŘI **14**

Územní studie veřejného prostranství - “Smetanovy sady Jeseník”

1.1 Analytická část

Stávající stav

Řešené území parku se nachází východně od centra města Jeseník v těsné blízkosti řeky Bělé, která ho zároveň ohraničuje ze západní strany za doprovodu páteřní komunikace silnice I.třídy I/44. Jedná se o rozsáhlou zelenou plochu o 11,5 ha, která v minulosti navazovala na parkovou úpravu vil v okolí ulice Josefa Hory a skrze lávky byla napojena na centrum města k dnešnímu autobusovému nádraží a Vodní tvrzi. Sady sloužily a slouží i jako výchozí bod pro navazující turistické stezky kolem pramenů a křížovou cestu dále na Křížový vrch s kaplí sv. Anny a k rozhledně Zlatý Chlum. Jistou pozornost si zaslouží i sáňkaři, kteří navazují na 60 letou tradici sáňkařského sportu v Jeseníku v oblasti mezi parkem a Křížovým vrchem.

Obr.1: Řešené území, zdroj:www.google.com/maps

Současný stav sadů zachovává většinu původních vedení stezek a kolonád. Jeho provoz je však značně odcloněn komunikací I/44 a návaznost s městem je zde přerušena. Vstupy působí nejednoznačně a navazují většinou na nefungující veřejný prostor. Špatný stav komunikací zpevněných i nezpevněných za doprovodu nefunkčního mobiliáře a chybějícího osvětlení odrazuje návštěvníky a stává se tak přitažlivým pro různé jiné nežádoucí živly.

Původní historická souvislost vedoucí podél řeky Bělé až k oblasti dnešního sídliště Pod Chlumem je díky vedení obchvatu města a jeho napojení na Husovu ulici v úseku mezi Raymannovou vilou a bývalou centrálou textilek přerušen, zdá se neatraktivním a návaznost nefunguje. Historicky byly Smetanovy sady s parkovou úpravou v okolí vil West-Endu vnímány jako honosný protipól lázní a odehrával se zde hojný kulturní život.

Vedení, stav a vydatnost pramenů nám není znám. Současně je očividná jejich špatná kondice, a proto by bylo vhodné vypracování samostatné analýzy a projektu následné revitalizace na toto téma.

Prameny v rámci řešeného území

Tindalův pramen

Obr.2: Tindalův pramen, zdroj: SOkA Jeseník

U Lva

Obr.3: Pramen U Lva, zdroj: SOkA Jeseník

Skalka

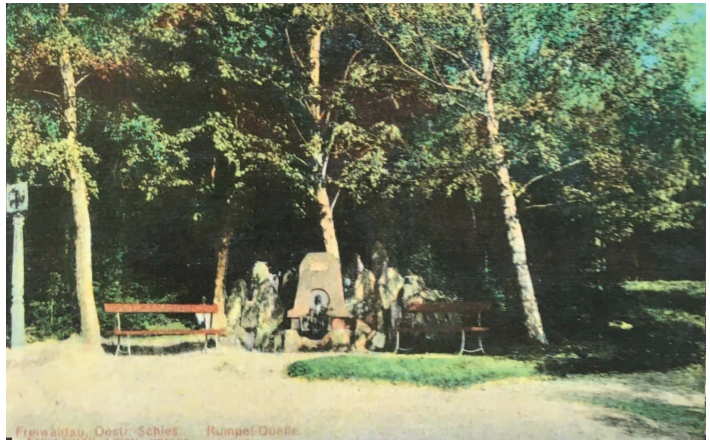

Obr.4: Pramen Skalka, zdroj: SOkA Jeseník

Alžbětin II.

Obr.5: Alžbětin pramen, zdroj: Lukáš Abt

Anglický

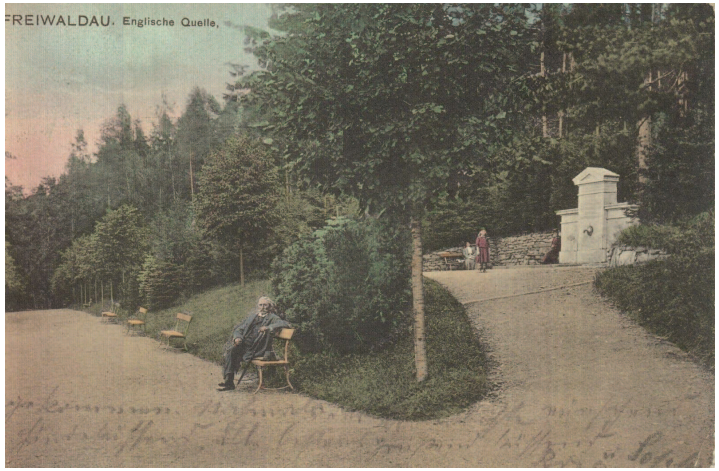

Obr.6: Anglický pramen, zdroj: SOkA Jeseník

Pomníky a jiné objekty v rámci řešeného území

Sousoší Vincence Priessnitze

Obr.7: Sousoší Vincence Priessnitze, zdroj: SOkA Jeseník

letní divadlo

Obr.8: Letní divadlo, zdroj: Sara Wahaishi

Anglická kolonáda

Obr.9: Anglická kolonáda, zdroj: SOkA Jeseník

Alej nářků

Obr.10: Alej nářků, zdroj: SOkA Jeseník

Historie

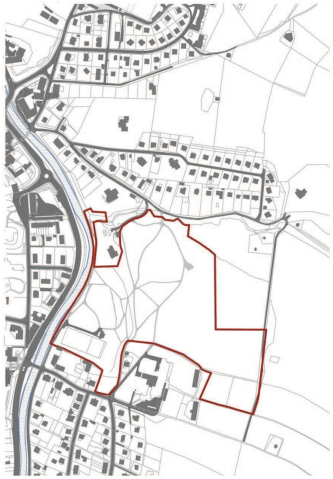

Obr.11: Vývoj území - stabilní katastr, zdroj: archivnimapy.cuzk.cz
Obr.12: Vývoj území, zdroj: mapy.cz/19stoleti
Obr.13: Pohled na West-End a Smetanovy sady, zdroj: SOkA Jeseník

Obr.14: Území anglického parku od Smetanových sadů až k evangelickému kostelu s původním vedením cest, Frývaldov_1909_A.Klose_A.Blažek, zdroj: SOkA Jeseník

Dolní část parku

Dříve známa jako Josefova zahrada (Josefsgarten, Raymannspark) do konce 18. století byla tvořena navážkou suti a až počátkem 19.století vlivem hladomoru dal tehdejší starosta a textilkář Josef Raymann na svém pozemku odklidit suť, srovnat zem a vysadit park, aby zmírnil důsledky.

Obr.15: Josefsgarten, zdroj: SOkA Jeseník

Byla tak vysázená do dnešní doby zřetelná buková alej - Alej nářků a řada dalších exotických dřevin.

Obr.16: Alej nářků, zdroj: SOkA Jeseník

Na parkovou úpravu navazovala lávka s náplavkou napojena na centrum města k Vodní tvrzi.

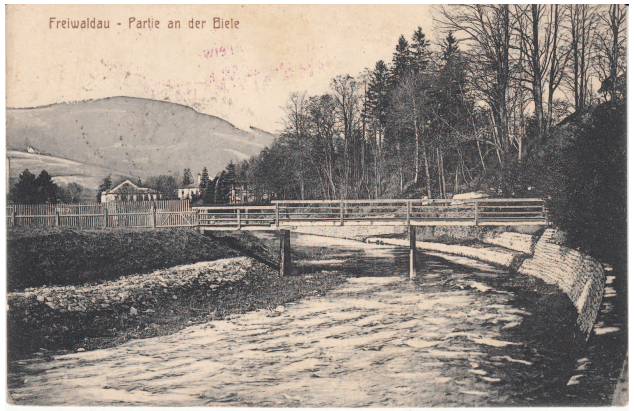

Obr.17: Lávka přes řeku Bělou ze Smetanových sadů, zdroj: SOkA Jeseník

Přestože Josefova zahrada byla stále v soukromém vlastnictví, byla pro veřejnost otevřená. Svou činnost zde realizoval i okrašlovací spolek, který nechal vysadit keře a zbudoval lavičky. Nakonec v roce 1906 byl park předán vlastníky do správy a vlastnictví města.

V roce 1934 byla v parku osazena Goethova lavice (Paul Stadler), v roce však 1945 byla zničena.

Obr.18: Goethova lavice, zdroj: SOkA Jeseník

Horní část parku

Dnes vnímaná jako městský park a les v minulosti ležela ladem. V roce 1893 se zasadil okrašlovací spolek spolu s radními o vznik městského parku od pramene U Lva až po Anglický pramen, byl tak založen park s anglickou parkovou úpravou podobnou jako v okolí vil podél Horovy ulice.

Obr.18: Jeseník, celk. pohled, po r. 1910, zdroj: SOkA Jeseník

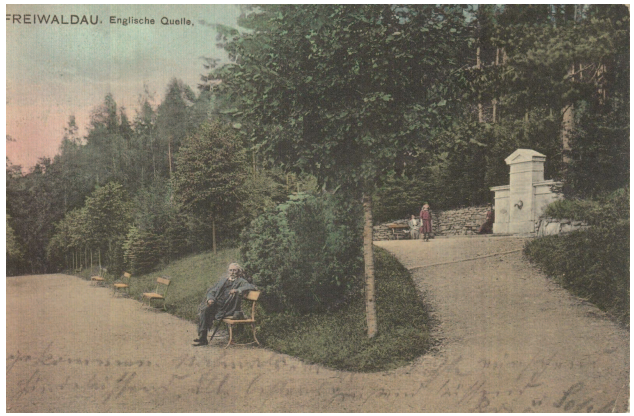

Obr.19: Anglická kolonáda s pramenem, zdroj: SOkA Jeseník

Lázenští hosté využívali nově vzniklý park k procházkách a dále křížovou cestu ke Křížovému vrchu, kde byla původní dřevěná kaple. Dříve od parku po Křížový vrch byla stráň - pole, z řad dobrovolníků došlo k postupnému zpříjemnění této spojnice (zahrady - kaple) pomocí krajinných úprav a zakládáním pramenů. Adolf Raymann (syn zakladatele Josefovy zahrady) dal také chudým dělníkům práci a nechal zalesnit kus holého kopce ke Křížovému vrchu - vznikl městský les. Následovalo období výstavby pomníků, např. v roce 1909 Priessznitzův pomník - Josef Obeth.

Obr.20: Sousoší Vincence Priessnitze, zdroj: SOkA Jeseník

Novodobá historie

Počátkem 50. let byla Josefova zahrada přejmenována na park oddechu Julia Fučíka, celkově 50. až 60. léta byla charakteristická nedostatečnou údržbou parku a následně bylo také vybudované divadlo a původní dřevěné v dolní části bylo zrušeno. Na Křížovém vrchu fungovala vybudovaná sáňkařská dráha - nejlepší v ČR (1962 se zde konalo mistrovství republiky.

Následující 70.léta byl park už údajně v havarijním stavu a následovalo několik po sobě jdoucích etap rekonstrukce, se kterými se vyasfaltovaly a zužily chodníky za doprovodu dosadby a kácení (1971 I. a II. etapa celkové rekonstukce).

Průběžné obnovy parku probíhaly i v 80. a 90. letech (dolní a střední část, oblast k Horově ulici, odvodnění a svedení vody). V roce 2000 město získalo Městský les do svého vlastnictví.

Vyhodnocení podkladů a záměrů v území

Vyhodnocení územně plánovací dokumentace

V okolí sadů se nachází oblast pro bydlení hromadné(BH) i individuální(BI), tělovýchovu a sport(OS), občanské vybavení - komerční(OK), smíšené obytné městské(SM), plochy přírodní(N) a lesní(L). Řešené území samotné je vyhrazené pro veřejné prostranství - veřejná zeleň(ZV), veřejná prostranství(PV) a zeleň přírodní(ZP).

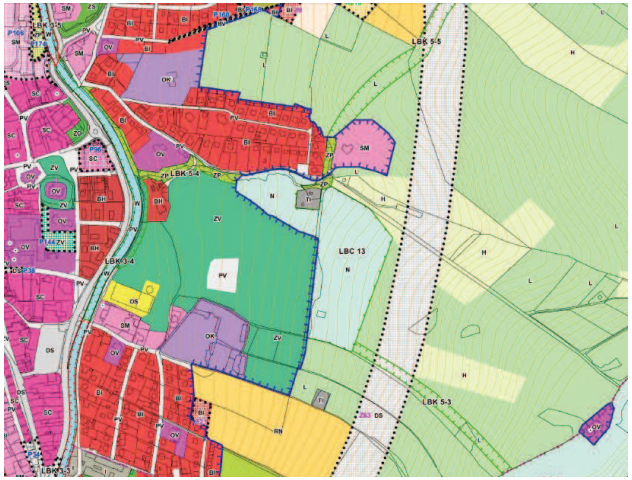

Obr.21: Výřez z územního plánu - oblast Smetanových sadů, zdroj: Územní plán města Jeseník (r.2013)

Sady se nachází v klidné oblasti s rekreačním charakterem s potenciálem pro turistiku navazující na okolí Křížového vrchu a drobné akce veřejného významu. Do budoucna by se toto území nemělo narušit jinou funkcí, která by významně tento charakter narušila. Bylo by vhodné park více propojit s centrem města a jeho okolím, návaznost na autobusové nádraží není rovněž patrná.

Z územního plánu vyplývá plánované umístění obchvatu do východního prostoru mezi zástavbu města a turisticky vyhledávaná centra (kaple sv. Anny, křížová cesta, prameny, stezky, sáňkařská dráha apod.). Při návrhu by se měla v maximální možné míře zachovat tato propojení a hodnoty.

Komentář k plánovaným záměrům v území

- **Parkoviště pod budovou Karla Čapka č.p. 1147 - DSP (Lesprojekt Krnov s.r.o.)/ březen 2013:**

Projekt řeší dopravní problém MÚ, který se potýká s nedostatečným množstvím parkovacích stání. Návrh zahrnuje 56 kolmých stání s obslužnými komunikacemi 6 m a stání jsou organizována do 2 kolmých řad po obvodu parkoviště a do 2 na ně kolmých dvojitých řad. Vše bude realizováno na až dvoumetrovém násypu zpevněném opěrnou zdí.

Obr.22: Projekt parkoviště pod budovou Karla Čapka č.p. 1147 - situace

Dle návrhu se bude parkoviště nacházet na výrazné terase (násyp a zásah do původního terénu) viditelné z města, proto doporučujeme vytvořit parkování na terasách s doplněním vhodné zeleně - vzrostlé stromy, které by zmírnili viditelnost místa a zároveň zabránili přehřívání automobilů v letních měsících. Koncept zeleně a parkoviště by měl souviset se Smetanovými sady.

Obr.23: Inspirace vhodného řešení parkování se zelení, zdroj: ownerbuiltdesign.com

- **PŘÍRODNÍ SÁŇKAŘSKÁ DRÁHA - ověřovací studie (ATELIER 4 S.R.O.)/ říjen 2017:**

Návrh sáňkařské dráhy v horní polovině lesa pod Křížovým vrchem plánuje s letním i zimním provozem pro sáňkaře a odkazuje na historickou souvislost z 50. let 20.století. V místě startu dráhy se nachází hotel Křížový vrch a kaplí sv.Anny, rozvíjí se tak možnost sportovního využití západního svahu v oblasti nad Smetanovými sady. V návrhu dráha dvakrát přerušuje pěší trasu hojně využívanou turisty i

místními - spodní část dráhy křižuje nově zrekonstruovanou křížovou cestu a v horní části turistickou cestu.

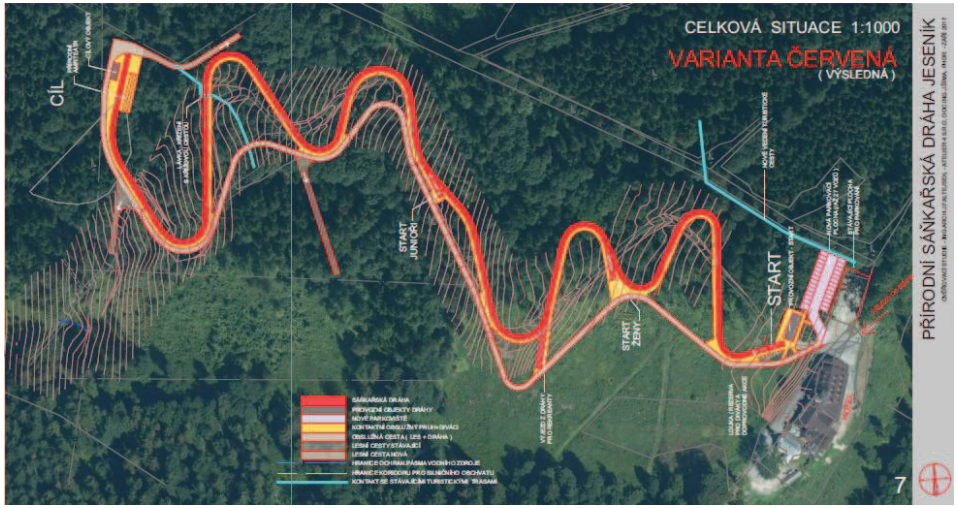

Obr.24: Studie sáňkařské dráhy- situace

Doporučujeme v dalším vývoji návrhu řešit trasování tak, aby nenarušoval již existující a fungující stezky nebo kompletně vyřešil jejich trasování bez narušení jejich charakteru. Dále upozorňujeme, že při zvolené šíři navrhovaných komunikací bude muset být brán ohled na zachování krajinného rázu ve významu pohledového.

- **Dětský vodní svět Vincenze Priessnitze - DPS (Jesenická vodohospodářská společnost, spol. s r.o.)/ duben 2016:**

Projekt návrhu vodního světa představuje oplocenou plochu v oblasti blízko dětského hřiště a tenisových kurtů. Bude mít charakter vodního hřiště s dřevěnými prvky na zpevněné ploše.
Návrh je situován do oblasti v zimně hojně využívané dětmi pro sáňkování, uzavření objektu plotem bude působit dojmem bariéry a nepřístupnosti. S ohledem na klima Jeseníku musíme vyjádřit svou obavu o provoz, který bude i v létě velmi omezený klimatickými podmínkami Jeseník a zimní funkci nenabízí.

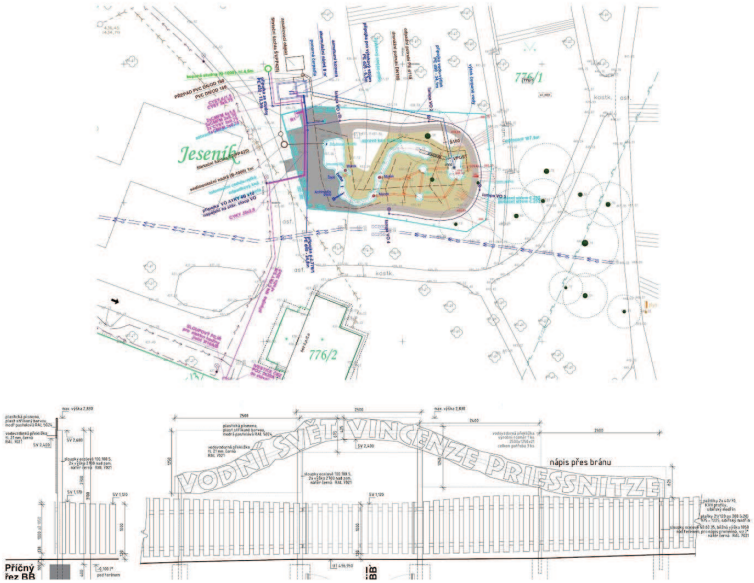

Obr.25: Projekt Dětský vodní svět Vincenze Priessnitze - situace

Doporučujeme návrh zbavit oplocení a zakomponovat herní prvky do plochy parku. Mohlo by zde vzniknout několik drobných stanovišť doplněných dalším využitím při zimním počasí. Nabízí se zakomponování do kamenných teras, které se využívají celoročně. viz např park v Praze 10 - Malešický park.

Obr.26: Inspirace vodního světa s celoročním využití a vhodným zakomponováním do krajiny - Park Malešice, zdroj: www.prahazelena.cz

Průzkumy a rozbory

Návaznost území na okolí

- řešené území:

Rámec řešeného území je bíle vyznačená část města Jeseník. Dané území se nachází východně od centra města a je obklopené především bydlením, z jeho západní strany je ohraničen řekou Bělou a páteřní komunikací I/44. Jsou zde plochy vyhrazené pro veřejná prostranství - veřejná zeleň, veřejná prostranství a zeleň přírodní. Centrum Smetanových sadů se nachází ve spodní části v okolí tenisových kurtů(modrý bod). Historicky zde bylo ještě jedno centrum nacházející se na konci Horovy ulice - Anglická kolonáda s Anglickým pramenem (žlutý bod).

Obr.27: Řešené území, zdroj:www.google.com/maps

- historický kontext:

Vedení komunikací a stezek se většinou shoduje s jejich původní historickou stopou (fialová). Komunikace I/44 získala kolaudační souhlas až v roce 1998. Anglická kolonáda v dnešní době slouží pro stahování dřeva. Celá oblast sadů vznikla postupně v návaznosti na tehdejší vilovou výstavbu(modrá) s úpravou jejich okolí a zahrad jako anglický park(zelená). Tato rozsáhlá úprava zeleně sahala už k soutoku řeky Bělé a Staříče. Území bylo s centrem a okolí spojeno několika lávkami(hnědá).

Obr.28: Historický kontext území, zdroj:www.google.com/maps

Prostorové, funkční a provozní vztahy území k okolí

- prostorové vztahy:

Park historicky vznikající v souvislosti výstavby vilové čtvrti je v dnešní době obklopen kompaktní zástavbou převážně rodinných domků(žlutá oblast) a původních vil(černé body). V jeho okolí se nachází MÚ Jeseník(růžový bod), tenisové kurty(žlutý bod). Ve své ploše pak obsahuje dětské hřiště(fialový bod), prameny a pomníky(modrý bod), letní divadlo(červený bod), terasy(růžové linie) a anglickou kolonádu(světlé zelená linie).

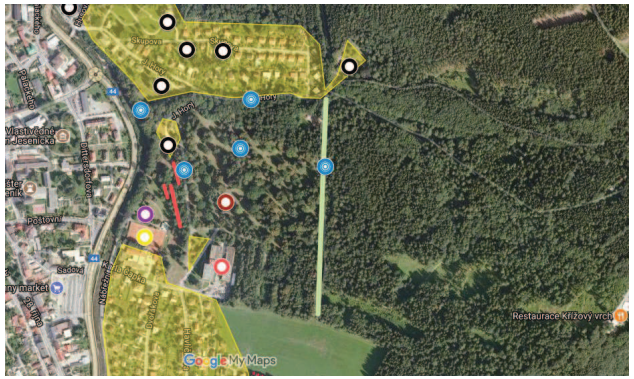

Obr.29: Prostorové vztahy, zdroj:www.google.com/maps

- funkční a provozní vztahy:

Území parku je vyhrazeno pro zeleň a jeho okolí je vyhrazeno pro bydlení(světle zelená plocha) s objekty architektonického významu (oranžové body) a NKP(fialové body), částečně je obklopen sportem(žlutá plocha), veřejnými institucemi(modrá plocha) a veřejným prostorem v okolí autobusového nádraží(černá plocha) a kina, na kterou navazuje zelený pás od centra až po nábřeží. Východní oblast města s parkem je spojena s centrem dvěma lávkami(modrý bod).

Obr.30: Funkční a provozní vztahy, zdroj:www.google.com/maps

Problémy a nedostatky území

Jedním ze zásadních problémů území je nedostatečné napojení na centrum města (žlutá plocha), které je s parkem propojeno pouze prostřednictvím dvou lávek (fialový bod). Historicky vedla k tvrzi od sadů ještě jedná lávka pro pěší (černý kříž), ale při povodních v roce 1997 byla zničena a neobnovena. Od roku 1998 po vybudování komunikace I/44 (hnědá linie) spolu s protihlukovými stěnami se park ještě více vizuálně oddělil.

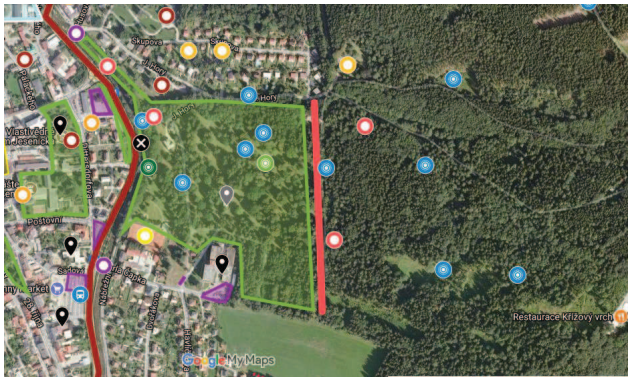

Obr.31: Problémy a nedostatky v území, zdroj:www.google.com/maps

Počet parkovacích stání před MÚ Jeseník je nedostatečný. Území obklopuje několik ploch pro parkování(fialové plochy), bohužel svou pozicí jsou vzdálené, kapacitně nedostačující nebo jsou těžko přístupné. Z jižní strany parku se také nachází autobusové nádraží.

V okolí řešeného území se vyskytuje velké množství architektonicky cenných objektů (oranžový bod), NKP (hnědý bod) a veřejných institucí (černý bod).

Smetanovy sady obsahují několik pramenů a pomníků (modrý bod), většinou zničených zastavení a objektů (růžový bod), letní divadlo(šedý bod) a zničenou anglickou kolonádu (růžová linie).

Zeleň parku je významná pro výskyt vzácných a exotických dřevin, alej nářků - buková alej (tmavě zelený bod) a výskyt Vemeníku Dvoulistého (světle zelený bod).

Stav, pozice a počet mobiliáře je nyní nedostatečný a neodpovídá potřebám návštěvníků. Historicky byl navíc v rámci každého zastavení a pramene zakomponován výhled do krajiny nebo k dalšímu prvku v parku, který se dnes už jen stěží dochoval.

Počet stezek vedoucích celým parkem až ke Křížovému vrchu se se zvyšující nadmořskou výškou více vytrácí a už neodpovídají ve většině své historické stopě.

Vybavenost parku pro širokou veřejnost po stránce sportu, relaxace nebo pro rodiny s dětmi nedostačuje a je celkově nekoncepční. Jeho smysl dán původním historickým návrhem je potlačen, a tak nové prvky parku spíše škodí.

Letní divadlo v dnešní době zchátralé již neplní svou funkcí. Vzniklo v akci “Z” a mělo nahradit původní dřevěné v dolní části parku. Po určitou dobu svou funkci plnilo. V budoucnu pro další fungování musí podstoupit rekonstrukci, jeho pozice je však vyhovující a v blízkostí aktivně využívané cestičky (k pomníku Priessnitze), dalšího vstupu do parku a budoucí pozice parkoviště.

Podle pocitové mapy z roku 2017 se návštěvníci necítí v parku bezpečně. Stav parku je nyní zanedbaný a nové bezmyšlenkovité intervence bez kontextu mohou tuto situaci značně zhoršit. V minulosti byl park přehledný a hojně navštěvovaný.

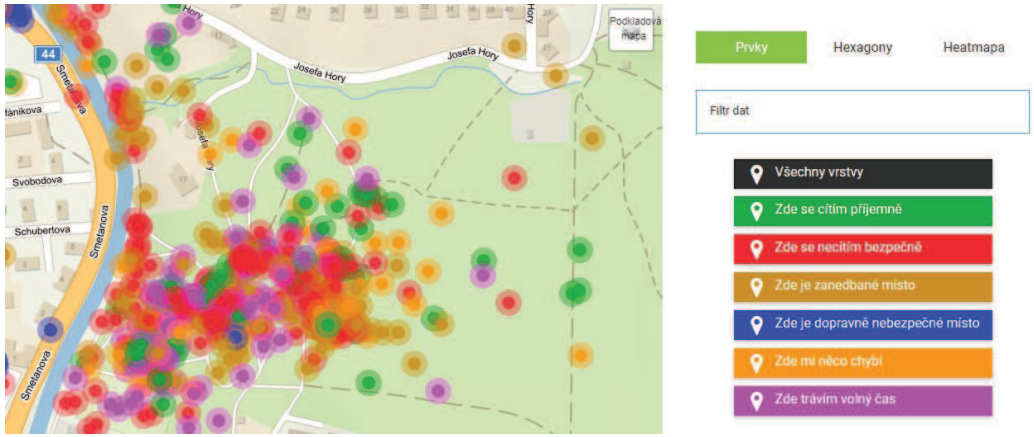

Obr.32: Pocitová mapa, zdroj:http://www.pocitovemapy.cz/jesenik-2017/nahled

Průzkum veřejnosti

Anketa

V anketě odpovědělo dohromady 96 mužů a žen o průměrném věku 35 let. Nejstaršímu z respondetů bylo 76 let a nejmladšímu 17 let.

Výsledky ankety byly zpracovány do SWOT analýzy:

S + spodní část parku s tenisovými kurty a hřištěm pro děti + rodiny s dětmi zde tráví čas + prameny, pomníky a stezky + propojení na Křížový vrch a rozhlednu Zlatý Chlum + sáňkaři + zeleň (exotické dřeviny, vzrostlé stromy, Alej nářků) + blízkost centra + terasy s průhledy do parku a původní vedení cest + klima v létě + blízkost řeky Bělé + možnost relaxace i sportu + historie parku + náplavka podél řeky s alejí + klidná oblast	**W** - komunikace ve špatném stavu - asfaltové cesty - zeleň ve špatném stavu - bezpečnost - neurčité vstupy a hranice parku - návaznost na město - možnost občerstvení - letní divadlo - WC - mobiliář a osvětlení - lidé bez domova - stav Anglické kolonády - stav stezek, pramenů a pomníků - návaznost stezek - nálety - údržba parku - průhledy - Tindalův pramen a soutěska s napojením na vily
O + protipól lázní + letní divadlo a veřejné akce + vzrostlá zeleň + historický kontext + propojení s městem + obnovení stezek a lepší údržba + turisticky atraktivní + vodní svět se zimním využitím + stezky na Křížový vrch + sportovní využití v drobném měřítku	**T** - bezpečnost - vodní svět jako bariéra - hluk - nekoncepčnost atrakcí - dominující sport ve velkém měřítku - nefungující prameny - nekoncepční stezky - izolovanost od města

Z ankety vyplynula celková spokojenost s možností využití tenisových kurtů a dětského hřiště, klid, množstvím vzrostlé zeleně a blízkosti přírody s návaznosti na stezky a prameny, velká nespokojenost se vázala na nedostatečně vyřešenou bezpečnost a údržbu, izolovanost od města, zastaralost mobiliáře a osvětlení.

Další obavy a optimismus vyplývají z plánovaného vodního světa, sáňkařské dráhy a rekonstrukce letního divadla. Většina respondentů se shodla na zachování klidného přírodního charakteru parku, do kterého by tyto objekty měly být zasazeny s ohledem na okolí a návaznosti, měly by spíše ustupovat a zapadnout než dominovat svou plochou a funkcí.

Rozhovory v území

V průběhu ankety jsme oslovili další důležité vlastníky, úřady a aktivní občany, kteří byli ochotní s námi komunikovat:

- **Bc. Jaromír Knotek - předseda TJ Jiskra Jeseník, z.s.:**

Jako předseda sáňkařů zmínil myšlenku vytvořit z oblasti Smetanových sadů až po Křížový vrch centrum sportu a turismu jako proti pól lázní, součástí by měla být i lanovka vedoucí od ulice Josefa Hory k parkovišti na Křížovém vrchu. V současné chvíli disponují zpracovanou ověřovací studií na zřízení sáňkařské dráhy, až do jejího zřízení používají dráhu v historické stopě z 50. let.

Stezka vedoucí od Aleje nářků podél řeky k ovčímu mostu míjí Bacovu hydroelektrárnu, která je nefunkční ve špatném stavu. Jedná se o unikát zasluhující obnovu, v budoucnu může sloužit jako atrakce.

Propojení města se sady nefunguje a v případě zbudování lanovky by se oživily návaznosti (parkování, přístup pro pěší apod.). Vytvoření mimoúrovňové lávky od parkoviště za “jesenkou” přes Tindalův pramen, soutěsku až na Horovku by situaci vyřešila.

Sáňkaři dále projevili zájem o zimním využívání letního divadla na ceremonie a další události s tím související.

Stav sadů celkově by si zasloužil postupné obnovování zaniklých altánů a odpočívadel, Anglická kolonáda sloužící v současné chvíli na stahování dřeva je zničená, což je velká škoda.

Vytvoření protipólu lázní a obnovení konceptu sudetského turismu a sportu by město celkově povzneslo o úroveň výš.

- **Ing. Josef Liberda - Odbor dopravy a silničního hospodářství Jeseník:**

Kolaudační souhlas I/44 získala v roce 1998 a v původním projektu bylo počítáno s lávkou ze sadů do ulice Svobodova přes řeku Bělou. Tato lávka byla v roce 1997 zničena povodní, ale obnovena už nebyla. Vizuální vzhled obchvatu navíc svádí k vyšší rychlosti než je povolena.

Pěšina u Tindalova pramene s platných stavebním povolení, které se neustále prodlužuje, čeká na realizaci a finance. Podobně je na tom i projekt pro nábřeží Bělé od Tindala k ovčímu mostu.

Vjezd do sadů v okolí tenisových kurtů je povolen pouze s platným povolením. V úrovni pod MÚ je povolen vjezd cyklistů a TSJ dále podél letního divadla a památníku Priessniteze na ulici Josefa Hory.

- **Martina Seidlerová a další - Ranní klub Jeseník:**

Z podnětů získaných na Ranním klubu vyplynul nápad na vytvoření např. sluneční louky v okolí letního divadla s odpočívadly v návaznosti na fungující náplavku. Letní divadlo by mohlo hostit koncerty, letní promítání, divadelní představení a další. Může také sloužit jako krytý komunitní prostor s kavárnou a posezením pro práci i studium nebo hraní her.

Celkový koncept sadů se vytratil a už nemá svou pompéznost. Také kontext Smetanových sadů a jejich návaznost na Raymannovu zahradu se zcela vytratil.

- **Mgr. Bohumila Tinzová - ředitelka, archivní inspektorka SOkA:**

Celá východní strana za řekou s vily podnikatelů a lázeňským domem tvořily v doprovodu rozsáhlé parkové úpravy především anglického rázu honosný protipól lázeňskému Grafenbergu. Sady byly skrze lávku napojeny v blízkosti bývalé anglické kolonie na Zámecké náměstí a Vodní tvrz.

- **Lukáš Abt - geolog a autor knihy „Atlas jesenických pramenů a jiných drobných památek“:**

Sady jako park anglického charakteru se spoustou vzácných a cizokrajných dřevin odděloval Anglický pramen dále od lesoparku a tvořil tak pomyslný vstup do další části. Na Anglický pramen se také váže existence kolonády, která je dnes vnímána jako lesní cesta na stahování dřeva a nikoho se zde nenapadne zastavit. V minulosti se v sadech nacházelo spoustu odpočívadel, altánu a dokonce údajně i přírodní sprcha v okolí Tindalova pramene, zde se také měli pálit čarodejnice. Z těchto zastavení, pramenů, kolonád a altánů byly průhledy do okolí na město nebo v případě Sousoší Vincence Priessnitze na lázně.

- **Jiří Juráš - ředitel MKZ Jeseník:**

Letnímu divadlu chybí infrastruktura, hygienické zázemí a místo celkově nepůsobí bezpečně. Pro provoz v zimě nebo v nepřízni počasí by bylo lepší mít zastřešení. Možná by pro provoz stačilo stávající divadlo z akce “Z” odstranit a nahradit pódiem tak, aby probíhala vizuální interakce s kolemjdoucími, bylo téměř bezúdržbové a se zázemím. V případě kvalitnějších placených akcí by bylo lepší i oplocení. Kapacita pro 200 až 500 lidí by byla optimální. V současné chvíli probíhá cca 150 akcí a akce vhodné pro umístění do sadů se pohybují v několika desítkách. Jako MKZ Jeseník bychom rádi zaštítili roli koordinátora dění.

- **Ing. Jan Halfar - CHKO lesnictví(LS Loučná), mimolesní zeleň, památné stromy:**

V horní části sadů se v oblasti od sousoší Priessnitze po anglickou kolonádu místy vyskytuje Vemeník Dvoulistý a doporučuje se do července nekosit a následně upravit management kosení louky.

Les hospodářský nacházející se mezi sady a Křížovým vrchem může změnit svůj účel na les zvláštního určení (lesopark) - viz lesní zákon (kategorie lesů 32C). Naskytla by se možnost jiného využití i vytvoření vhodných úprav pro turistiku a sport.

Bobová dráha předložena sáňkaři není v rozporu s CHKO pokud nedojde k pohledovému narušení krajinného rázu.

Alej nářků byla historicky nevhodně vysázena. Stromy se nacházejí blízko sebe s malými odstupy, do budoucna by bylo vhodné vytvořit větší odstupy.

V sadech jsou i vzácné a exotické dřeviny, bylo by vhodné je určitě zachovat, v případě výsadby nových však pozor na dotační tituly, které to nemusí podporovat.

- **Ing. arch. Tomáš pospíšil:**

Doplnění původní podoby parku o několik nových drobných prvků a zásahů stačí. Park provozně dostačuje. Zásadní je obnovení průhledů a propojení parku s řekou. Další problém je ve špatném propojení parku s městem, dříve zde byla lávka (nyní zničená povodní), která měla své opodstatnění.

- **Karel Mičánek:**

Cesta podél řeky od ovčího mostu až k Aleji nářků je velmi frekventovaná a podle toho by měl odpovídat i její stav, který je dnes velmi špatný.

Projekt Vodního světa kopíruje téma, které se úspěšně odehrává v lázních. Také pozice projektu nerespektuje jeho dosavadní využití, v místě vybudování sáňkují děti. Z těchto důvodů by neměl být vodní svět realizován.

Budoucí povrchy stezek v parku by měly respektovat jejich účel, např. pro cyklisty apod.

Stav parku je momentálně velmi špatný a zasloužil by si stálou údržbu v podobě např. svého zahradníka s pomocníky.

Anglická kolonáda, historicky velmi využívaná promenáda, v dnešní době slouží pro stahování dřeva a její vzhled je špatný. Mělo by dojít k jejímu obnovení.

Území mezi parkem a Křížovým vrchem by si zasloužilo zpevnění alespoň páteřních komunikací, území by se více zpřístupnilo.

- **Hana Mikulínová:**

Spojnice ovčího mostu a ulice Karla Čapka by měla mít charakter páteřní pěší cesty, která funguje v návaznosti na řeku Bělou.

Atrakce Vodní svět je sezóní záležitost, která by měla být nahrazena lepší projektem cíleným pro širší skupinu obyvatel.

Město musí mít koncepci a projekty se mají dělat účelně.

Majetkoprávní vztahy

Současný stav

Smetanovy sady jsou ve vlastnictví města Jeseník. Část ulice Josefa Hory přiléhající k sadům spadá pod Arcibiskupství olomoucké.

Obr.33: Mapa majetků

Doporučení

V případě ulice Josefa Hory, která je Arcibiskupství olomouckého, doporučujeme její budoucí transformaci na ulici více otevřenou a propojující se se sady. Tuto situaci lze vyřešit odkupem nebo věcným břemen pro zřízení přístupu k pramenům a zbudování trasy pro pěší.

Jako více problémové se jeví možnost propojení sadů s městem. Doporučujeme komunikaci s ŘSD pro případné zřízení tohoto propojení.

1.2 Širší vztahy

Systém veřejných prostranství

Charakter a význam ve struktuře sídla

Město Jeseník můžeme pocitově vnímat v sedmi na sebe navazujících celcích, které jsou propojeny soustavou turistických(hnědá) a cyklistických(fialová) stezek a komunikací(modrá). Na území parku se také částečně nachází původní vedení sáňkařské dráhy, která je ve své horní části dnes používána a vlek pro sjezdovku(žlutá linie).

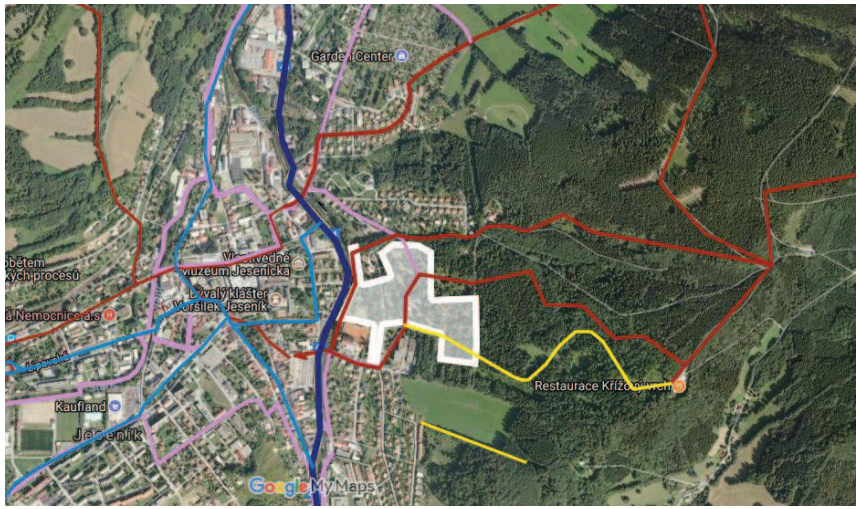

Obr.34: Vedení stezek, tras a komunikací, zdroj:www.google.com/maps

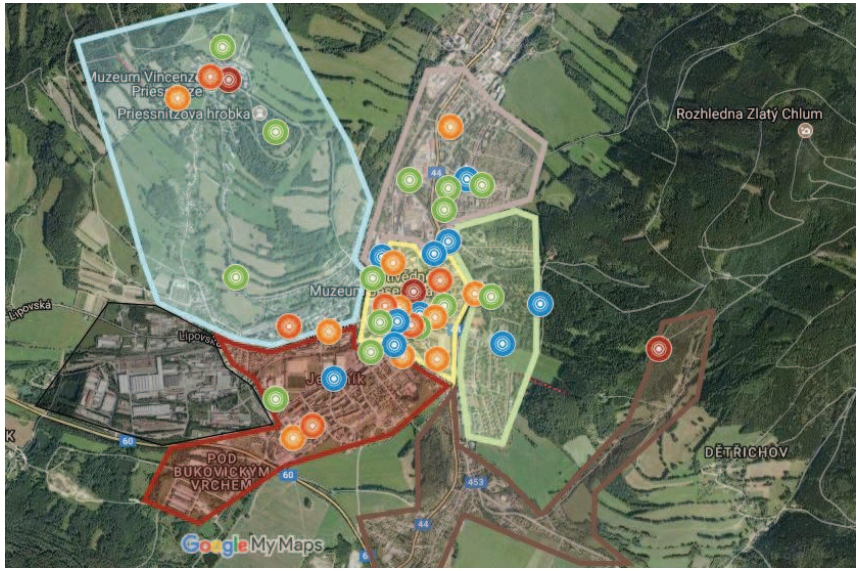

Obr.35: Oblasti a veřejná prostranství, zdroj:www.google.com/maps

Smetanovy sady se nachází v oblasti na východ od centra města. Okolí Sadů je představena zástavbou honosných vil s parkovou úpravou v dnešní době doplněnou o další zástavbu pro bydlení až k Nábřežní ulici(zelená oblast). V minulosti představovala výrazný protipól Grafenbergu a lázeňství(modrá oblast). Pás zeleně Sadů navazoval až k oblasti dnešního sídliště Pod Chlumem(šedá oblast), která působí izolovaným a neprostupným dojmem vlivem průmyslových areálu. Jih města v okolí koupaliště a

bývalých kasáren se sídlištěm podél ulice Dukelská(červená oblast) tvoří nejednotný předprostor průmyslové zóně(černá oblast) na západní straně. Drobná zástavba rodinných domů přecházející do okolní krajiny je charakteristické zachovalou původní zástavbou(hnědá oblast). Centrum (žlutá oblast) se i dnes nachází ve své historicky dané pozici.

Veřejná prostranství města bychom mohli vnímat v těchto rovinách:
- hlavní(červený bod),
- vedlejší(oranžový bod),
- opomenutý(modrý bod),
- odpočinkový(zelený bod).

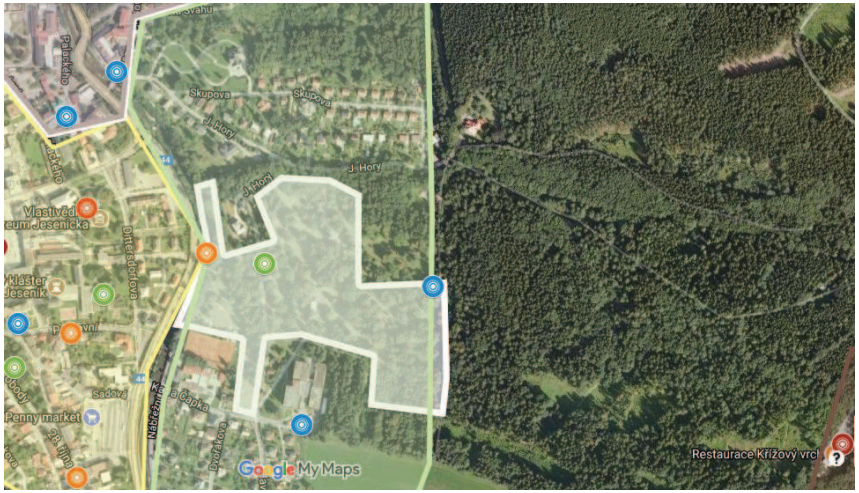

Obr.36: Oblasti a veřejná prostranství v rámci řešeného území, zdroj:www.google.com/maps

Zelená infrastruktura (J.A.Šturma)

Význačné krajinné rysy území

Východní okraj Jeseníka se vyznačuje dramatickým reliéfem s relativně prudkými svahy, zařízlými roklemi kolmými na tok Bělé a úzkou nivu, na níž stojí město samotné. Přes stavební a terénní úpravy je „původní plán“ stále dobře patrný: i přímo v centru města se vyskytují mohutné olše lepkavé, značící příslušnost centra města k říční nivě. Ve Smetanových sadech jsou dobře patrné zaoblené terénní stupně – pozůstatky říčních teras.

Smetanovy sady jsou úpatím centrální části Jeseníků, v prvních několika výškových metrech se zde ale ještě krátce projevuje nedaleká polská nížina a přímo na dolním okraji parku – nad hladovou zdí – probíhá úzký proužek dubohabřiny dominované lípou, typické pro polonskou vegetační oblast. Výš se rozkládá rozsáhlý park tvořený převážně buky a smrky (se značnou příměsí dalších dřevin), a ještě výš se nachází dlouhý pás kulturních smrčin. To s jistými odchylkami (příliš mnoho smrku) zhruba kopíruje „přirozené“ vegetační zónování zdejší krajiny.

Celkově jde o dost heterogenní celek, zkratku typického profilu tří spodních pater jesenické krajiny.

Význačné úseky krajiny

Obr.37: Plochy zeleně

plochy

1 – převážně smrko – modřínové výsadby na bývalých lukách nad lázeňským komplexem; při okraji ke stávající louce úzký pruh náletových dřevin – bříz a osik

hodnota a potenciál: výsadba jeruderální, silně napadená kůrovcem; obsahuje nicméně několik solitérních modřínů a buků, které by se daly použít při rozvolnění porostu a volném připojení k přilehlému parku; pás náletových dřevin na okraji lesa je velmi hodnotný a stojí za zachování

2 – tři relativně mladé terasy porostlé „novou divočinou“ na bývalých brownfieldech; horní terasa ještě s částečnou parkovou úpravou (alej jírovců, mohutný buk a modřín, ohniště, evidentně využíváno místními teenagery) ; zbylé dvě terasy spontánně zarostlé vegetací , horskou formou „nové divočiny“ dominované olšemi, modříny, jívami a břízou

hodnota a potenciál: celé území má velmi značný krajinotvorný potenciál; bylo by vhodné využít vegetaci vzniklou spontánní sukcesí a vytvořit tak malý krajinný protipól sousedního komponovaného parku, jiný typ městského parku. Atraktivní je i členitý, antropogenní reliéf třech paralelních teras

3 – většina rozlohy Smetanových sadů. Území s vysokou krajinnou, bioologickou i dendrologickou hodnotou, některé úseky parku se již téměř staly lesem (bučinou na severním lemu území, polonskou dubohabřinou v nižších polohách parku). Park byl zjevně zakládán i dosazován „kotlíkovou metodou“ (zakládním kompoziční kameny jsou mohutné solitéry, nebo husté skupinky dřevin); pozdější dosadby- většinou tvořené smrkem pichlavým nebo jinými koniferami – příliš hodnotné nejsou.

hodnota a potenciál: vhodné by bylo odstranění novějších koniferových výsadeb, využití diferencované seče při letní úpravě parku. Smrkové úseky v horní části jsou silně napadeny kůrovce m – ideální příležitost pro jejich rozvolnění.

4 – svah s polonskou dubohabřinou / suťovým lesem, jediná částečně autochtonní vegetace v areálu Smetanových sadů

hodnota a potenciál: zajímavý biotop na svazích Bělé, vhodné je ponechání samovolnému vývoji

5 – „Priessnitzův výhled“ – výkus Smetanových sadů s bývalým výhledem na druhou stranu údolí; současná vegetace, představující pohledovou bariéru, je tvořená poměrně cennými starými jedinci borovice lesní a vzrostlou bučinou

hodnota a potenciál: nedoporučuji kompletní obnovení průhledu vzhledem k vysoké hodnotě přítomných dřevin, ale bylo by vhodné a možné odstranit husté skupinky smrků

6 – bývalý lesopark směrem na Křížový vrch, dnes převážně hustá smrková kultura s občasnými plochami vzrostlé bučiny na stále patrnou parkovou infrastrukturou - kameny vyskládané pěšinky etc…

hodnota a potenciál: vhodné by bylo obnovení lesoparku s využitím již existujících listnatých úseků

linie

A – tok Bělé; horská řeka s naprosto nevhodně upraveným korytem a bez přístupu k vodě; pokročilý stupeň invaze křídlatky

hodnota a potenciál: obrovský potenciál řeky by se dal využít minimálně obnovením přístupu k řece, v radikálnější formě odstraněním navigace například v úseku Smetanových sadů nebo soutoku a částečným obnovením přirozeného břehu s bohatě strukturovanou vegetací a pozvolným břehem

B - bývalé dřevené molo, dnes zarostlé náletem mléče a porosty křídlatky

hodnota a potenciál: obnovení mola

C – anglická promenáda, linie se zbytky lipových výsadeb

hodnota a potenciál: obnovení aleje v celé délce, její prosvětlení směrem od lesa

AUTOŘI

City Upgrade s.r.o.
Ing.arch. Ivo Pavlík
Ing.arch. Lucie Chytilová Kadrmanová
Ing.arch. Vratislav Ansorge
Ing.arch. Sara Al-Wahaishiová

Jan Albert Šturma (geobotanik, který se věnuje krajinné ekologii a ekologii rostlinných společenstev – v geografickém a historickém kontextu)